

«Stor arv det er for mannen av godfolk vera fødd»

Lærum OD.

I ulveskinnspeles

Legens historie i tre slektsledd. 224 s, ill. Bergen: Vigmostad og Bjørke, 2006. Pris NOK 268 ISBN 82-419-0430-4

Kan det være nødvendig med enda en nostalgisk bok om «Gammeldoktoren»? «Ja, absolutt,» mener denne anmelder etter å ha lest professoren, patologen, medisinhistorikeren og moromannen Ole Didrik

Lærums respektfulle nedtegnelser om sine legeforedre i tre generasjoner.

Det dreier seg om er en kronologisk fremstilling av liv og arbeidsforhold for leger i Distrikts-Norge fra 1860 og frem til vår tid. Fremstillingen er spekket med faktiske opplysninger, anekdoter og nøyaktige personalhistoriske data omkring student- og legerollen, arbeidsforhold og legens plass i lokalmiljøet – både som fagmann, kulturpersonlighet og politiker. Dette er en bok om og for leger og gir betydelig anledning til ettertanke.

Lærum beretter om leger som til tross for små diagnostiske og behandlingsmessige muligheter gjorde en innsats for sine pasienter som både de og samfunnet satte pris på. Dette er leger som hadde tid og evne til å lytte til sine pasienter og ikke satt med ryggen til og skrev på datamaskin i noen få tilmålte minutter. Her fortelles om leger som visste at pasienten og hans problemer var viktigst – før DRG, ventelistegegarantier og lønnsomhet ble helsevesenets sentrale begreper. Her står legen alene med sin tvil og følelse av ikke å strekke til, men han må likevel handle etter beste skjønn. Dette er en tid før juristeriet inntok førerplassen og innleggelsesbrev i sykehus ser ut som baksiden av en renseriregning: Alt skjer på eget ansvar og du må være glad til at du får tilbake knappullene.

Det fortelles også om en annen type pasienter: Man søkte legen for alvorlige helseproblemer og ikke som nå ved den minste antydning til minsket velvære. Med moderne ord: Datidens etterspørsel etter helsetjenester oversteg knapt de små ressursene – noe som i dag er helt annerledes.

I et innsiktsfullt siste kapittel, «Attersyn», summerer Lærum sine refleksjoner over dagens legerolle og den han kjenner fra studiene av sin far, farfar og oldefar. Han poengterer at hele legens familie i den tid tok del i arbeidet. Barna tok også tidlig sin del, noe han bruker som forklaring på feno-

menet «legedynastier». Han illustrerer dette fenomenet med eksempler fra den klassiske medisin (men nevner ikke våre egne vel-dokumenterte i sagalitteraturen). Det finnes også en utmerket litteratur- og kildeoversikt samt en nyttig henvisning til navn som forekommer i boken. Dette siste gjør den svært nyttig som kilde for andre medisin- og personalhistorikere.

For en hobbymedisinhistoriker er denne boken en juvel, men alle leger vil finne den interessant fordi den maner til ettertanke omkring legerollens endring, hva den har tapt og ikke minst hvorfor.

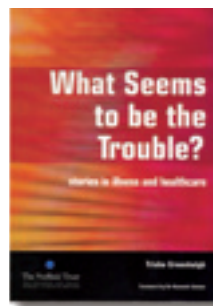
Ragnar Stien
Oslo

Fortellingenes plass i medisinsk forståelse og praksis

Greenhalgh T.

What seems to be the trouble?

Stories in illness and healthcare. 128 s, tab. Oxon: Radcliffe, 2006. Pris GBP 20 ISBN 1-84619-122-X

The Nuffield Trust for Research and Policy Studies in Health Services har gitt ut nok en faglig solid bok. Forfatteren Trisha Greenhalgh, allmennpraktiserende lege og professor i allmennmedisin

i London, har skrevet en lettlest og utfordrende tekst om fortellingene som vesentlig grunnlag for medisinsk forståelse og praksis.

Hvert av de seks kapitlene i boken handler om historiene, narrativene: stories and illness, stories and healing, stories and learning, stories and organisations, stories and research, stories and ethics. Professor Greenhalgh viser hvordan fortellingene må ligge til grunn i hele feltet, som handler om alt fra selve møtet mellom pasient og lege til medisinsk-faglig grunnlagsforståelse og organiseringen av helsetjenesten. Og det er gjennom fortellingene at etikken blir tydelig og nær, som en grunnmur alt annet i helsevesenet må bygge på.

Forfatteren loser oss inn i tekstavsnittene ved hjelp av korte utsnitt av fortellinger fra pasienter, pårørende, tolker, leger, studentlærere og forskere. Hun fremhever at mange sykdomsfortellinger aldri blir hørt fullt ut. Dermed kan legen komme til å stille feil diagnose, og pasienten fratras muligheten til selv å se noen sammenhenger i sin lidelse gjennom nettopp dette å få muligheten til å høre hva de selv sier.

Forfatteren fremhever at den biomedisinske kunnskapen og verktøyet utviklet

innenfor denne siden av medisin faget nettopp kommer til sin rett først når den individuelle erfaringen i den kulturelle konteksten får opplyse og styre beslutningene.

Dette er en bok som medisinstudenter og leger innenfor alle fagområder vil kunne ha glede av å lese. Den gir et innblikk i det som skulle ligge oss aller nærmest, nemlig at vi som mennesker forteller hele livet, enten det er i eller utenfor helsevesenet, innenfor faglig praksis, som studenter og lærere, som helsepolitikere og som administratører. Betydningene av fortellingenes kraft er kanskje underkjent i det medisinske fagfeltet – enn så lenge. For det rører på seg i faget, og forskningen, noe denne boken er et eksempel på.

Eli Berg

Senter for helsefremmende arbeid
Akershus universitetssykehus

Hummer og kanari

Pitt P.

The scalpel and the kukri

A surgeon & his family's adventures among the Gurkhas. 248 s, ill. London: RSM Press, 2005. Pris GBP 15 ISBN 0-95-520590-5

Dette er andre bind av major Peter Pitts memoarer fra hans tid som britisk militærkirurg i Nepal i årene 1966–68 og har undertittelen *A surgeon & his family's adventures among the Gurkhas*. Første bind, *Surgeon in Nepal*, kom ut allerede i 1970.

Kanskje han burde ha gitt seg med det første bindet, for dette er en underlig bok å utgi i 2005. Den kunne nok ha vært av en viss interesse for 50–60 år siden, da reiser til fjerne himmelstrøk fortsatt var noe som var forbeholdt de få, men nå har tiden løpt fra denne type erindrings- og reiselitteratur. Boken har et svært gammelmodig preg, med en blanding av private reiseskildringer (ikke alt for spennende) og eksotiske, om enn ganske omstendelige, kirurgiske kasuistikker. Jeg vet ikke hvem som egentlig ville ha særlig interesse av å lese denne boken i våre dager.

Innledningsvis forteller forfatteren hvordan han startet arbeidet med boken med å kjøpe en kasse med 24 bokser Tigerøl, som han ikke hadde noe problem med å tømme, slik at han fikk et sted å oppbevare manuskriptet. Helt uten britisk humor er boken altså ikke, men det er sannelig langt mellom godbitene. Oppi denne kassen